

ผลกระทบของการสร้างดุลแห่งประโยชน์ ที่มีต่อสิทธิของผู้สร้างผลงานอันมีลิขสิทธิ์บนสื่อสังคมออนไลน์¹

พิมพ์พาดิ ฉายศรีศิริ²

ดุลแห่งประโยชน์ (Balance of Interests) ในระบบลิขสิทธิ์นั้น หมายถึง การที่ฝ่ายผู้สร้างสรรค์หรือเจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์สามารถแสวงหาประโยชน์จากงานสร้างสรรค์ที่ตนเป็นเจ้าของได้ตามสมควรแก่แรงงาน กำลังความคิดที่ตนได้ลงทุนลงแรงไป ขณะเดียวกันฝ่ายสาธารณชนก็ได้รับชม ได้ความรู้ ได้ความเพลิดเพลินจากคุณค่าของงานสร้างสรรค์นั้นโดยเสรีและไม่ไปกระทบกระเทือนแก่สิทธิแต่เพียงผู้เดียว (Exclusive Rights) อันเป็นสิทธิอันชอบธรรมของเจ้าของลิขสิทธิ์จนเกินไป การสร้างดุลแห่งประโยชน์ก็ได้แก่ การทำให้ทั้งสองฝ่ายต่างใช้สิทธิและมีหน้าที่ของตนโดยที่ไม่ไปล่วงล้ำสิทธิและหน้าที่ของอีกฝ่ายจนเกินไป

การสร้างดุลแห่งประโยชน์ถูกนำมาพูดถึงอย่างมากขึ้น เมื่อระบบอินเทอร์เน็ตแพร่หลายจนทำให้เครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์ (Online Social Media) เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคน สื่อสังคมออนไลน์มีลักษณะการให้บริการในการเชื่อมโยงคนทั่วโลกเข้ามาสนทนา แลกเปลี่ยนความคิด ทศนคติ ตลอดจนเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ต่างๆ กันอย่างเสรี โดยมีเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน แพลตฟอร์มต่างๆ เป็นสื่อกลาง เป็นที่จัดเก็บ เป็นที่แลกเปลี่ยนแบ่งปัน และเป็นที่แสดงผลงานสร้างสรรค์ของเจ้าของลิขสิทธิ์ทั้งหลาย ซึ่งการจะทำให้ผู้สร้างผลงานอันมีลิขสิทธิ์กับสาธารณชนนั้นได้รับประโยชน์โดยเท่าเทียมกัน ไม่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียเปรียบ หรือต้องสูญเสียสิทธิบางประการของตนไปนั้น เป็นเรื่องยากและส่งผลกระทบในหลายส่วน

ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์อาจแบ่งลักษณะการใช้งานได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ คือกลุ่มผู้ใช้งานในทางแบ่งปัน แสดงผลงาน หรืออัปโหลดงานสร้างสรรค์อันมีลิขสิทธิ์เข้าสู่ระบบ ที่พบมากได้แก่ งานวรรณกรรม งานภาพถ่าย งานดนตรีกรรม งานภาพยนตร์ ฯลฯ และกลุ่มผู้ใช้งานที่

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ผลกระทบของการสร้างดุลแห่งประโยชน์ที่มีต่อสิทธิของผู้สร้างผลงานอันมีลิขสิทธิ์บนสื่อสังคมออนไลน์ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี วงษ์วิจิตร และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศิริ บัวสุวรรณ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปวีรสร เลิศธรรมเทวี

²นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เป็นผู้เข้าชมงานทั่วไป รวมไปถึงส่งต่องานให้ผู้อื่นรับชมต่อไป ซึ่งผู้ใช้บริการคนหนึ่งอาจทำหน้าที่เป็นได้ทั้งผู้แสดงผลงานของตนเอง และผู้รับชมผลงานของผู้อื่น

อนึ่ง การที่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์ ตัดสินใจนำผลงานอันมีลิขสิทธิ์เข้าสู่ระบบเพื่อเผยแพร่งานบนเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์นั้น เจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้สร้างสรรค์ต้องมั่นใจส่วนหนึ่งว่า ตนจะได้ประโยชน์จากการกระทำดังกล่าวมากกว่าเสียประโยชน์ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของสื่อกลางคือ ผู้ให้บริการเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันบนสื่อสังคมออนไลน์ที่จะต้องให้ความมั่นใจแก่ผู้ใช้งานว่า ระบบของตนมีความสามารถในการปกป้องสิทธิเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์ที่แสดงหรือเผยแพร่งานในระบบได้

การพยายามสร้างดุลแห่งประโยชน์ระหว่างสาธารณชนและผู้ทรงสิทธิในงานอันมีลิขสิทธิ์นั้น มีผลกระทบต่อสิทธิของผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์บนสื่อสังคมออนไลน์ ดังต่อไปนี้

1) ผลกระทบต่อสิทธิในการทำซ้ำหรือดัดแปลง สำหรับผู้ให้บริการเว็บไซต์และแอปพลิเคชันบนสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นที่ที่มีผู้ใช้งานมากในปัจจุบันอย่าง เฟสบุ๊ก (Facebook) ยูทิวบ์ (Youtube) อินสตาแกรม (Instagram) ฯลฯ ซึ่งเป็นสื่อกลางที่ผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์นิยมนำผลงานอันมีลิขสิทธิ์เข้าสู่ระบบเพื่อแสดงผลงานของตนให้ผู้ใช้งานรายอื่นเข้ามารับชม ทั้งงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทงานวรรณกรรม จำพวกนิยาย เรื่องสั้นที่แต่งขึ้น งานภาพถ่าย งานภาพยนตร์และสื่อผสม เป็นต้น จุดประสงค์หลักและลักษณะฟังก์ชันการให้บริการของแอปพลิเคชันบนสื่อสังคมออนไลน์นั้น มุ่งหมายที่จะสร้างดุลแห่งประโยชน์ระหว่างผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์และสาธารณชน โดยพยายามสร้างแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างสองฝ่าย ทางฝ่ายผู้สร้างสรรค์ที่ใช้สิทธิในการทำซ้ำและนำผลงานเข้าสู่ระบบจะได้แสวงหาประโยชน์ ทั้งในแง่การได้เผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์จากความรู้ความสามารถของตนให้คนทั่วไปได้รับชม งานนั้นนำมาซึ่งกำไรทางเศรษฐกิจ และอาจทำให้เจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้สร้างสรรค์มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จัก หรือได้รับการว่าจ้างงานในสายอาชีพที่เกี่ยวข้องต่อไป หรือสามารถหาประโยชน์ได้โดยรับส่วนแบ่งค่าโฆษณาอันระหว่างการรับชมจากผู้ให้บริการได้ เป็นต้น ส่วนทางฝ่ายสาธารณชนผู้ใช้งานที่เข้ารับชมงานนั้น ก็ได้ประโยชน์รับรู้ ความเพลิดเพลิน และแนวคิด ทัศนคติต่างๆจากงานสร้างสรรค์ที่เผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์เช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ดุลแห่งประโยชน์บนสื่อสังคมออนไลน์ในความเป็นจริงอาจสมดุลกันตามที่กล่าวข้างต้น เพราะปัจจุบันกลับพบว่า สิทธิในการทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ซึ่งเป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์นั้นมักจะถูกละเมิดโดยง่ายขึ้น เนื่องจากกระบวนการรับการแบ่งปันในเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันบนสื่อสังคมออนไลน์ที่มีลักษณะการให้บริการแบบ Sharing นั้น ในการทำงานของระบบ ยังเปิดช่องทางให้ผู้เข้าชมงานสามารถคัดลอกข้อมูล อัพโหลด-ดาวน์โหลด

โหลดข้อมูล และจัดเก็บข้อมูลดังกล่าว ซึ่งมีลักษณะเป็นการทำซ้ำ (Reproduction) งานอันมีลิขสิทธิ์ ตามนิยามในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ และ ผู้กระทำการเช่นนั้นเป็นผู้ละเมิดสิทธิแต่ผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ ตามมาตรา 27 ประกอบมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ โดยที่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้สร้างสรรค์ไม่อาจทราบถึงการถูกละเมิด สิทธิในการทำซ้ำหรือดัดแปลงที่เกิดขึ้นในเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้เลย หากไม่ได้รับการแจ้ง เตือนจากระบบตรวจสอบลิขสิทธิ์ของผู้ให้บริการ

เมื่อคุณแห่งประโยชน์เอนเอียงไปทางสาธารณชนมากเกินไป จึงจำเป็นต้องมีเครื่องมือทาง กฎหมายที่สามารถนำมาปรับใช้กับการปกป้องสิทธิในการทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์บน สื่อสังคมออนไลน์นั้น ได้แก่การที่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้สร้างสรรค์พึงต้องตระหนักถึงสิทธิของตน โดยการแสดงข้อมูลการบริหารสิทธิไว้ในเนื้อหาของของตน เช่น การลงลายน้ำดิจิทัลแสดงชื่อ หรือนามแฝงบนงานสร้างสรรค์ของตน ก่อนนำงานเข้าสู่ระบบ ซึ่งลายน้ำเช่นว่านั้น นอกจากจะเป็น เครื่องแสดงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์แล้ว ยังสามารถใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดี หากมีผู้ ละเมิดสิทธิในการทำซ้ำหรือดัดแปลงงานโดยตัดต่อ แก้ไข ลบทิ้งไปซึ่งลายน้ำดิจิทัลซึ่งเป็นข้อมูล การบริหารสิทธิดังกล่าวอีกด้วย

2) ผลกระทบต่อสิทธิในการเผยแพร่ต่อสาธารณชน ผลการศึกษาพบว่า การสร้างคุณแห่ง ประโยชน์ระหว่างเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้สร้างสรรค์และสาธารณชนสาธารณชนที่ไม่สมดุลนั้น มี ผลกระทบต่อสิทธิในการเผยแพร่ต่อสาธารณชนอย่างเห็นได้ชัดบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยแม้ การเผยแพร่ต่อสาธารณชนบนสื่อสังคมออนไลน์โดยถูกกฎหมายผ่านแอปพลิเคชันที่มีนโยบาย เกี่ยวกับลิขสิทธิ์ที่ได้มาตรฐานสากล จะทำให้เกิดคุณแห่งประโยชน์ทั้งกับฝ่ายเจ้าของลิขสิทธิ์ที่ ได้รับค่าตอบแทนตามสมควร และฝ่ายสาธารณประโยชน์ได้เข้าชมงานอันมีลิขสิทธิ์โดยเสีย ค่าตอบแทนอันควรแก่กรณี แต่ในความเป็นจริงแล้ว สื่อสังคมออนไลน์กลับทำให้เจ้าของลิขสิทธิ์ หรือผู้สร้างสรรค์ควบคุมการใช้สิทธิในการเผยแพร่ต่อสาธารณชนของตนเองได้ยากขึ้น กล่าวคือ เมื่อเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์นำสำเนางานออกเผยแพร่ผ่านสื่อสังคม ออนไลน์ในเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันหนึ่ง ซึ่งแม้ตัวเจ้าของลิขสิทธิ์ยินยอมให้มีการเผยแพร่ต่อ สาธารณชนผ่านเครือข่ายหรือแพลตฟอร์มนั้นเท่านั้น แต่ฟังก์ชันการใช้งานบนเครือข่ายสังคม ออนไลน์ อาจเอื้ออำนวยให้ผู้ให้บริการที่เข้าชมงานอันมีลิขสิทธิ์นั้น สามารถที่จะดาวน์โหลดงานที่ ถูกเผยแพร่ แล้วนำงานนั้นไปรีอัพโหลดและเผยแพร่ต่อในแพลตฟอร์มหรือแอปพลิเคชันอื่นๆ ได้ ต่อไป โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ซึ่งเป็นความผิดฐานละเมิดลิขสิทธิ์ในการเผยแพร่ ต่อสาธารณชนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 27 ประกอบมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ โดยที่ เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่สามารถจะล่วงรู้ถึงพฤติการณ์ละเมิดสิทธิในการเผยแพร่ต่อสาธารณชนที่เกิดขึ้น

ในระบบเครือข่ายหรือแพลตฟอร์มอื่นได้เลย หากไม่ได้พบเห็นเอง หรือไม่ได้รับการแจ้งเตือนจากระบบของผู้ให้บริการ

ในส่วนผลกระทบจากการละเมิดสิทธิในการเผยแพร่ต่อสาธารณชนนี้ เป็นที่มาของการเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของผู้ให้บริการ ซึ่งต้องเคร่งครัดในการควบคุมดูแลระบบของตนให้ปลอดจากงานอันละเมิดลิขสิทธิ์ ตลอดจนการนำงานอันละเมิดลิขสิทธิ์ออกจากระบบเมื่อมีการร้องเรียนจากเจ้าของลิขสิทธิ์ หากผู้ให้บริการไม่ได้ดำเนินนโยบายทางด้านลิขสิทธิ์ตามสมควรแล้ว ผู้ให้บริการก็ไม่อาจปฏิเสธความรับผิดอันเนื่องมาจากการละเมิดลิขสิทธิ์ที่เกิดขึ้นในระบบของตนได้

3) ผลกระทบต่อสิทธิให้เข้าต้นฉบับหรือสำเนางาน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง เมื่อมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เผยแพร่สำเนาอันมีลิขสิทธิ์สู่สาธารณชนอย่างแพร่หลาย ระบบการให้เข้าต้นฉบับหรือสำเนางาน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียงก็เสื่อมความนิยมลง ตัวอย่างเช่น การปิดตัวลงของร้านให้เช่าซีดี วีซีดี ดีวีดี ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียงต่างๆ ทั่วโลก จึงอาจกล่าวได้ว่า การสร้างดุลแห่งประโยชน์บนสื่อสังคมออนไลน์ มีผลกระทบต่อหลักกฎหมายว่าด้วยสิทธิในการให้ทำงานอันมีลิขสิทธิ์เป็นอย่างมาก โดยมีแนวโน้มว่าต่อไปสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ในการให้เข้าต้นฉบับหรือสำเนาอันมีลิขสิทธิ์ที่เป็นสิ่งจับต้องได้ จะถูกหีบขยักมาพุดถึงน้อยลงไปตามลำดับ

4) ผลกระทบต่อสิทธิในการให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น แนวคิดการสร้างดุลแห่งประโยชน์โดยให้ความสำคัญแก่ประโยชน์สาธารณะในการจะเข้าถึงและใช้งานอันมีลิขสิทธิ์โดยเสรีผ่านสื่อสังคมออนไลน์นั้น ส่งผลกระทบให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์ของเจ้าของลิขสิทธิ์นั้นลดน้อยลง อันเนื่องมาจากพฤติกรรมละเมิดลิขสิทธิ์ที่เกิดขึ้นได้ง่ายอย่างแพร่หลาย ทำให้ส่วนใหญ่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้สร้างสรรค์ไม่สามารถจะเรียกเก็บค่าตอบแทน หรือแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากคุณค่าในงานของตนได้เท่าที่ควร การตัดสินใจจะให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่นก็ยากขึ้นเช่นกัน

5) ผลกระทบต่อสิทธิในการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิในการทำซ้ำ คัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชน และให้เช่า แนวคิดการสร้างดุลแห่งประโยชน์โดยให้ความสำคัญแก่ฝ่ายสาธารณชนในการจะเข้าถึงและใช้งานอันมีลิขสิทธิ์นั้น โดยเสรีผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิในการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ โดยการนำสำเนาอันมีลิขสิทธิ์เข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อแสดงงานให้ปรากฏต่อสาธารณชนของเจ้าของลิขสิทธิ์และผู้สร้างสรรค์นั้น ส่งผลกระทบต่อสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการทำซ้ำ คัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชน และให้เช่าอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการถูกละเมิดสิทธิในการทำซ้ำหรือคัดแปลง สิทธิในการเผยแพร่ต่อ

สาธารณชน ดังนั้นเมื่อแม้แต่ตัวผู้ทรงสิทธิ์เองยังไม่อาจบังคับใช้สิทธิของตนเองได้ตามสมควร สิทธิในการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิก็ย่อมได้รับผลกระทบไปด้วยเช่นกัน

แนวทางที่จะทำให้เจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้สร้างสรรค์สามารถบังคับใช้สิทธิในการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิในการทำซ้ำ คัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้ โดยได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจตามสมควร เป็นค่าตอบแทน และสามารถควบคุมการละเมิดลิขสิทธิ์ได้ ส่วนหนึ่ง โดยการทำสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิกับบริษัทผู้ให้บริการแอปพลิเคชันที่มีระบบออนไลน์สตรีมมิ่ง (Online Streaming) ถูกกฎหมาย เช่น Netflix iTunes Spotify ฯลฯ ซึ่งเป็นระบบการให้บริการที่ได้มาตรฐาน และมีขีดความสามารถในการเฝ้าระวังและตรวจสอบพฤติการณ์ละเมิดลิขสิทธิ์ในระบบ

จากผลกระทบดังกล่าวข้างต้น จึงนำไปสู่การหาแนวทางในการสร้างดุลประโยชน์ระหว่างสาธารณชนกับเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์บนสื่อสังคมออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 3 แนวทางคือ

1) แนวทางสร้างดุลประโยชน์ โดยค่านึงประโยชน์ของผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์เป็นสำคัญ แนวทางนี้ หลักกฎหมายลิขสิทธิ์นั้นยังสามารถนำไปปรับใช้เพื่อคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ และจัดการกับพฤติการณ์ละเมิดลิขสิทธิ์บนสื่อสังคมออนไลน์ได้ แต่ต้องปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีเครือข่ายสังคมออนไลน์ และบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Service Providers) รวมไปถึงการนำหลักมาตรการทางเทคโนโลยี ข้อมูลบริหารสิทธิ มาเป็นเครื่องมือให้การให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ หากรัฐสามารถบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองลิขสิทธิ์ดังที่ได้กล่าวมา ผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์ก็จะสามารถแสวงหาประโยชน์จากงานสร้างสรรค์ของตนได้อย่างเป็นธรรม

2) แนวทางสร้างดุลประโยชน์ โดยค่านึงถึงประโยชน์ของสาธารณชนเป็นสำคัญ แนวทางนี้เกิดขึ้นจากการติดตามพฤติการณ์ละเมิดลิขสิทธิ์บนสื่อสังคมออนไลน์ว่าสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาโดยที่เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่สามารถจะรับรู้ได้ถึงการละเมิดนั้นได้ทั้งหมด การที่เจ้าของลิขสิทธิ์จะตามแจ้งเตือนเพื่อทวงสิทธิ์และแจ้งเตือนการละเมิดต่อผู้ให้บริการ ตลอดจนการดำเนินคดีลิขสิทธิ์กับผู้ละเมิดนั้นทำได้ยากมากขึ้น เช่น กรณีผู้สร้างสรรค์กับผู้ละเมิดอยู่คนละราชอาณาจักรกัน การจะแจ้งความดำเนินคดีกับผู้ละเมิดก็ทำได้ยาก และต้องใช้เวลาใช้จ่ายสูง เป็นต้น

แนวทางนี้มีทางออกโดยการส่งเสริมให้เจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้สร้างสรรค์เลือกที่จะนำสำนักงานอันมีลิขสิทธิ์ขึ้นในระบบของผู้ให้บริการที่ได้มาตรฐาน มีระบบยืนยันความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในสำนักงาน ระบบเฝ้าระวัง ตรวจสอบ แจ้งเตือนเมื่อมีการละเมิดลิขสิทธิ์เกิดขึ้น และนำ

ออกจากระบบได้ภายในเวลารวดเร็ว และทำให้สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้สร้างสรรค์ไม่ถูกระทบจนนานเกินไป

3) แนวทางสร้างดุลประโยชน์ระหว่างผู้สร้างสรรค์และสาธารณชนในการแบ่งปันงานอันมีลิขสิทธิ์บนสื่อสังคมออนไลน์ แนวทางนี้เห็นสมควรให้มีการสร้างดุลแห่งประโยชน์รูปแบบใหม่ขึ้นมาเพื่อให้ทั้งผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์และสาธารณชนได้รับประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์นั้นอย่างเสมอภาคกัน โดยไม่มีผู้ใดเปรียบเสียเปรียบ แม้ว่าสิทธิของผู้สร้างสรรค์จะถูกละเมิด แต่ก็อาจได้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น โดยงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนจะถูกเผยแพร่สู่สาธารณชนจนมีจำนวนผู้เข้าถึงงานในสัดส่วนที่มากกว่าที่ตนเผยแพร่เอง และยังสามารถใช้สิทธิแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบการทวงถามค่าอนุญาตใช้สิทธิจากผู้ที่นำงานไปทำซ้ำ ดัดแปลง และเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตในตอนต้นได้

นอกจากนี้ ยังมีแนวทางที่ควรนำมาประยุกต์ใช้กับพฤติกรรมปัจจุบัน คือ การเปลี่ยนกลุ่มผู้ละเมิดลิขสิทธิ์ให้กลายเป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจของเจ้าของลิขสิทธิ์ กล่าวคือ เมื่อผู้สร้างสรรค์หรือเจ้าของลิขสิทธิ์พบการละเมิดลิขสิทธิ์ขึ้น ซึ่งการละเมิดนั้นทำให้งานอันมีลิขสิทธิ์นั้นได้รับความนิยมจากสาธารณชนขึ้นมา ผู้สร้างสรรค์หรือเจ้าของลิขสิทธิ์อาจติดต่อไปยังผู้ละเมิดโดยตรงให้มาร่วมเป็นหุ้นส่วนแบ่งปันผลประโยชน์หรือกำไรจากการเผยแพร่งานอันมีลิขสิทธิ์นั้นร่วมกัน แทนที่จะดำเนินคดีละเมิดลิขสิทธิ์ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาและงบประมาณจำนวนหนึ่ง

จากการวิเคราะห์ผลกระทบของการสร้างดุลแห่งประโยชน์ที่มีต่อสิทธิของผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์บนสื่อสังคมออนไลน์ นำมาสู่ข้อเสนอแนะที่อาจนำไปปรับใช้เพื่อให้กฎหมายลิขสิทธิ์ มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ยิ่งขึ้นได้แก่

1) แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลิขสิทธิ์ เกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการแจ้งเตือนการละเมิดลิขสิทธิ์บนเครือข่ายของผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ โดยให้เจ้าของลิขสิทธิ์ดำเนินการแจ้งเตือนไปยังผู้ให้บริการ จากนั้นให้ผู้ให้บริการเป็นสื่อกลางทวงถามไปยังผู้ละเมิด ควรเปิดโอกาสให้ผู้ละเมิดได้ชี้แจงหรือแจ้งข้อโต้แย้งเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ หรือติดต่อเจรจากับเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อนนำออกจากระบบ

2) แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลิขสิทธิ์ โดยวางหลักให้ผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์ที่พึงสงวนสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของตนเอง ใส่ข้อความหรือแสดงข้อมูลการบริหารสิทธิในผลงานสร้างสรรค์ก่อนนำขึ้นสู่ระบบเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์ มิเช่นนั้นจะไม่อาจนำมาใช้เป็นหลักฐานในการฟ้องร้องคดีเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ได้

3) เพิ่มเติมกฎหมายในส่วนข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ หรือในส่วนที่ว่าด้วยข้อตกลงเกี่ยวกับการอนุญาตให้ใช้สิทธิของผู้สร้างสรรค์ โดยเพิ่มเงื่อนไข ในกรณีที่มีการละเมิดลิขสิทธิ์ขึ้น

แล้วนั้น ให้ผู้สร้างสรรค์หรือเจ้าของลิขสิทธิ์สามารถเจรจาตกลงกับผู้ละเมิดลิขสิทธิ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อร่วมเป็นส่วนส่วนทางธุรกิจในการเผยแพร่งานอันมีลิขสิทธิ์ แทนการนำคดีความเข้าสู่กระบวนการฟ้องร้องดำเนินคดีทางศาล

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แม้สิทธิของผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์ ได้รับผลกระทบจากการสร้างคู่แข่งประโยชน์เพื่อให้สาธารณชนได้ใช้และเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ขณะที่ผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์ก็ยังสามารถได้รับผลประโยชน์ในรูปแบบอื่นๆ ซึ่งคุ้มค่าแก่น้ำพักน้ำแรงที่ใช้ในการสร้างสรรค์งานได้เช่นกัน จึงเป็นหน้าที่ของนักกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาที่จะได้วางกรอบกฎหมายและการบังคับใช้เพื่อคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ โดยมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ก้าวหน้าทันนาประเทศ และสามารถนำไปบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับสถานการณ์ละเมิดลิขสิทธิ์ที่เกิดขึ้นบนสื่อออนไลน์ในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดดุลแห่งประโยชน์ระหว่างสาธารณชนกับผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์นั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

กรมทรัพย์สินทางปัญญา. กฎหมายลิขสิทธิ์ – ประเทศสหรัฐอเมริกา [Online]. Available URL:

<http://onestopservice.ditp.go.th/download/file/115dip.pdf>, 2016 (เมษายน, 14).

คะเนิง ภาไชย. กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา. กรุงเทพมหานคร : บริการส่งเสริมงานตุลาการ, 2532.

จักรกฤษณ์ ควรพจน์. กฎหมายระหว่างประเทศ ว่าด้วยลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า.

พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2555.

ชาญชัย อารีวิทยาเลิศ และอำนาจ เนตยสุภา. คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2556.

รัชชัย สุภผลศิริ. คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2539.

ไพจิตร สวัสดิสาร. การใช้คอมพิวเตอร์ทางกฎหมายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์

(Computer Usage in Legal Practice and Laws Related to Computer. พิมพ์ครั้งที่ 5.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ชวนพิมพ์, 2557.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). ทรัพย์สินทางปัญญากับการใช้

เทคโนโลยีสารสนเทศ Intellectual Property and the Use of Information Technology

[Online]. Available URL: [https://www.etcha.or.th/publishing-detail/intellectual-](https://www.etcha.or.th/publishing-detail/intellectual-property-and-the-use-of-information-technology.html)

[property-and-the-use-of-information-technology.html](https://www.etcha.or.th/publishing-detail/intellectual-property-and-the-use-of-information-technology.html), 2019 (มกราคม, 18).

อรพรรณ พันธ์พัฒนา. คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2557.

อินเทอร์เน็ตในงานธุรกิจ บทที่ 1 สังคมออนไลน์ (Social Network) [Online]. Available URL: <https://monnapablog.wordpress.com/สังคมออนไลน์-social-network-2/>, 2019 (กุมภาพันธ์, 15).

Athimaporn Meemark. การป้องกันการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตและปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในสถานศึกษา [Online]. Available URL: <http://piracyinternets.blogspot.com/>, 2019 (กุมภาพันธ์, 2).

MatraLaw [นามแฝง]. ข้อมูลการบริหารสิทธิ [Online]. Available URL: <https://www.facebook.com/MatraLaw/photos/a.398538456872162/944819025577433/>, 2019 (กุมภาพันธ์, 2).

Primavera De Filippi. Copyright Law in The Digital Environment “PRIVATE ORDERING AND THE REGULATION OF DIGITAL WORKS” [Online]. Available URL: <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-00713403/document>, 2019 (กุมภาพันธ์, 15).

Thai Netizen Network. รู้จักหลักการ “Notice and Notice” สำหรับการกำกับเนื้อหาออนไลน์ [Online]. Available URL: <https://thainetizen.org/2016/05/notice-and-notice-content-regulation/>, 2019 (เมษายน, 18).

Unchalee Ongjaroen. Social Media and Social Network “ประเภทของSocial Media” [Online]. Available URL: <https://sites.google.com/site/kruun10/socail-media/prapheth-khxngsocial-media>, 2019 (มกราคม, 25).